

Moja Niepodległa

<https://mojaniepodlegla.pl/mn/konferencje-i-wyklady/5887,Ogolnopolska-konferencja-naukowa-Polskosc-i-Polacy-na-Warmii-i-Mazurach-w-XIX-i-.html>
2021-11-29, 00:35

Ogólnopolska konferencja naukowa „Polskość i Polacy na Warmii i Mazurach w XIX i XX wieku” – Guzowy Piec, 28–29 czerwca 2018

W dniach 28–29 czerwca 2018 r., w miejscowości Guzowy Piec leżącej na pograniczu Warmii i Mazur, odbyła się konferencja naukowa zorganizowana przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku-Delegaturę w Olsztynie pt. „Polskość i Polacy na Warmii i Mazurach w XIX i XX wieku”.

100. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości wymagała nie tylko celebrowania tego wydarzenia w wymiarze edukacyjno-informacyjnym, ale także nakładała na historyków pracujących w olsztyńskim IPN swoisty obowiązek pochylenia się nad problematyką wkładu mieszkańców tej ziemi w działania proniepodległościowe i nad ich wysiłkiem urzeczywistnienia marzeń o odrodzonej Polsce obejmującej również Warmię i Mazury.

Do Guzowego Pieca – tej jakże urokliwej mazurskiej miejscowości – przybyło ponad 20 historyków reprezentujących różne instytucje, ośrodki i środowiska naukowe. Obecni byli wykładowcy z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, badacze z Archiwum Państwowego w Olsztynie, z Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Muzeum Nowoczesności w Olsztynie, Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, Biura Badań Historycznych IPN, Archiwum IPN, Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku i oczywiście badacze z olsztyńskiej Delegatury Instytutu. Ponadto swoją obecnością konferencję zaszczylicili przedstawiciele

instytucji od lat współpracujących z IPN na płaszczyźnie popularyzowania historii. W imieniu warmińsko-mazurskiego wojewody przybył i zabrał głos Pan Marcin Domian. Obecny był również warmińsko-mazurski kurator oświaty Pan Marek Krzysztof Nowacki, Pani nadleśniczy Bożena Przesław z Nadleśnictwa Jagiełek, a także Pan Patryk Kozłowski dyrektor Muzeum w Działdowie.

Konferencję w imieniu organizatorów otworzyli dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku dr hab. Piotr Kardela oraz naczelnik Delegatury IPN w Olsztynie dr hab. Karol Sacewicz.

Podczas spotkania kolejni referenci analizowali nie tylko stan badań nad zagadnieniem działalności Polaków na Warmii i Mazurach w XIX, a zwłaszcza w pierwszej połowie XX w., ale także dotykali bardziej szczegółowych aspektów tej problematyki, od jej ujęcia w naukowym dyskursie etnograficznym, poprzez charakterystykę form i zakresu aktywności polskich działaczy na terenie Prus Wschodnich, losy Polaków w niemieckiej armii do 1914 r. (na przykładzie olsztyńskiego garnizonu), relacje ludności polskiej i niemieckiej, poprzez rozważania nad działaniami plebiscytowymi, niemieckimi represjami w 1920 r., a zwłaszcza swoistą zemstą, jaka po 1 września 1939 r. spadła na tych, którzy oddali głos za Polską, aż po kwestię kształtowania się administracji polskiej po 1945 r. Na tym tle pojawiały się liczne pytania badawcze, które stały się podstawą do ożywionej dyskusji – tej na guzowskiej konferencji nie zabrakło.

Za kilka miesięcy z jej naukowymi efektami będzie się można zapoznać za pośrednictwem przygotowywanej publikacji.

Program konferencji:

Dzień I

Przywitanie gości i uczestników konferencji – godz. 9:30

Panel I – 9:35–10:50

Przewodniczy: dr Paweł Warot (IPN Białystok)

dr hab. Barbara Krysztopa-Czupryńska, (UWM w Olsztynie), *Prusy Królewskie i Prusy Książęce i ich związki z Rzeczypospolitą. Próba syntezy*

dr hab. Jacek Kowalewski (UWM w Olsztynie), *Mazury Pruskie w dyskursie polskiej etnografii do 1939 roku*

Michał Ostapiuk (IPN Olsztyn), *Stan badań nad problematyką postrzegania polskości na Warmii i Mazurach*

dr hab. Janusz Hochleitner, (UWM w Olsztynie), *Dziedzictwo polskiej kultury w sanktuariach Warmii i Mazur w XIX i XX w.*

Rafał Bętkowski (Muzeum Nowoczesności w Olsztynie), *Polacy w pruskiej i niemieckiej armii na przykładzie garnizonu Olsztyn (do 1918 r.)*

Dyskusja - 10:50

Przerwa kawowa - 11:05

Panel II - 11:25-12:20

Przewodniczy: dr hab. Karol Sacewicz (IPN Olsztyn/UWM w Olsztynie)

Danuta Syrwid (Muzeum Warmii i Mazur), *Prasa polska na Warmii i Mazurach w XIX i I poł. XX wieku*

Piotr Łukasz Patejuk, *Prasa niemiecka na Warmii i Mazurach o Polsce i Polakach (I połowa XX w.). Zarys problemu*

dr hab. Krzysztof Sychowicz (IPN Białystok), *Mieszkańcy Mazowsza i Kurpi wobec kwestii plebiscytu na pograniczu Prus Wschodnich*

dr Paweł Warot (IPN Białystok), *Prusy Wschodnie w myśli politycznej Romana Dmowskiego*

dr Jolanta Mysiakowska-Muszyńska (IPN), *Polskość Warmii i Mazur w optyce „młodych” ruchu narodowego*

Dyskusja - 12:20

Panel III - 13:35-14:55

Przewodniczy: dr hab. Jacek Kowalewski (UWM w Olsztynie)

dr hab. Piotr Kardela (IPN Białystok), *Wicekonsul RP w Olsztynie Karol Ripa. W służbie Polski i polskości*

ks. dr Bogumił Wykowski, *Ludność mazurska i polskojęzyczna a sprawa polska na przykładzie mieszkańców Pasymia i okolic w I poł. XX w.*

dr Waldemar Brenda (IPN), *Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu*

dr Rafał Sierchuła (IPN Poznań), *Poznańskie korporacje akademickie w II RP wobec zagadnienia polskości na Warmii i Mazurach*

Dyskusja - 14:55

Dzień II

Panel IV - 10:00-11:30

Przewodniczy: dr hab. Karol Sacewicz (IPN Olsztyn/UWM w Olsztynie)

Krzysztof A. Kierski (IPN Olsztyn), *Zemsta za plebiscyt na Warmii i Mazurach. Niemieckie represje wobec działaczy plebiscytowych podczas II wojny światowej*

dr Maria Radziszewska (UWM w Olsztynie), *Tematyka polskości Warmii i Mazur w polskich podręcznikach do historii (po 1945 r.)*

dr Rafał Łatka (IPN), *Kościół katolicki w Polsce wobec kwestii tzw. ziem odzyskanych - kilka uwag o postrzeganiu polskości Warmii i Mazur*

Piotr Taciak, *Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Olsztynie wobec działaczy polskich z terenu byłych Prus Wschodnich na przykładzie działań w rozpracowaniu obiektywem krypt. „Targowica”*

dr Robert Syrwid, *Kształtowanie się administracji polskiej na Warmii i Mazurach po 1945 r. Napływ polskości czy sowieckości*

dr Mariusz Korejwo (Archiwum Państwowe w Olsztynie), *Losy i kariery działaczy „Rodła” w Polsce Ludowej*

Dyskusja i podsumowanie konferencji - 11:30.

Obszerna relacja z wydarzenia na stronie Radia Olsztyn:
<http://ro.com.pl/jaka-byla-definicja-polskosci-na-warmii-i-mazurach-w-xix-i-xx-wieku-odpowiedzi-szukaja-naukowcy-i-historycy/01401324>

Otwarcie konferencji przez dr. hab. Karola Sacewicza

Otwarcie konferencji

Przemówienie Wojewódzkiego Kuratora Oświaty Krzysztofa Marka Nowackiego

Wystąpienie dr. hab. Krzysztofa Sychowicza

Wystąpienie Rafała Bętkowskiego

Wystąpienie Danuty Syrwid

Wystąpienie dr. hab. Barbary Krzysztoja-Czupryńskiej

Wystąpienie dr. hab. Jacka Kowalewskiego

Wystąpienie dr. Mariusza Korejwy

Wystąpienie dr. Pawła Warota

Wystąpienie Krzysztofa Kierskiego

Wystąpienie ks. dr. Bogumiła Wykowskiego

Pliki do pobrania

[Plakat konferencji \(pdf, 4.29 MB\)](#)

[Zaproszenie na konferencję \(pdf, 2.38 MB\)](#)